

Z dziejów mennicy wileńskiej.

Przeglądając Akta Metryki litewskiej, znajdującej się w archiwum ministerium sprawiedliwości w Moskwie, w księdze zapisów nr. 86, znalazłem następujący dokument, oznaczony nr. 795:

Consens P: Wołłowiczowi Podskarbie^u Ziemiemu na robienie Mynce w W^{im} Xe Litt^{im}.

Zygmunth III ...

Wszem wobec y każdemu z osobna komu by to wiedzieć należało(.) Oznaymuiemy tem listem naszym, iż chcąc przynieść do używania Mynice nasze w Wielkiem Xięstwie Litt^m która przez kilka lath zaległa, poruczyliśmy Wielmożnemu Jaroszowi Wołłowiczowi Podskarbie^u ziemskie^u y Pisarzowi W^o X^a Litt^o, Ciwunowi Pokirskiemu, Dzierżawcy Upitskiemu y Rudnickiemu, aby on podług prawa y Acta Comisarskie^o, który sie w Roku MDCIII w Warszawie strony Mynce odprawowało, porozumiawszy się z Jaśnie Wielmożnym Woiewodą Wileńskim, ktoremu tam podług prawa y zwyczaiu dawnego wszędzie należy, robotę monety w Wilnie zaczął y do skutku swego przywiódł tak, jako by stąd pożytek do skarbu naszego mógł być, do ktorey sprawy iż niemałego kosztu a wielkiego ludzi dobrych dozoru potrzeba, pozwalamy mu aby on Człowieka dobrego obrawszy ten dozór w foldrowaniu Mynce poruczyli, staraiąc się y doglądałac tego, iako by moneta robiona tam była s pożytkiem Państwa tam tego skarbu naszego vniformis et aequalis in pendere et grano et numero petra tak iako w Polsce. A dla lepszey wiary daliśmy Wielmożnemu Podskarbiemu ten nasz list s podpisem ręki y pieczęcią naszą. Dan w Warszawie dnia X Maia Roku MDCVI Panowania Królestw naszych Polskie^o XIX, Szwedzkie^o XII.

Sigismundus Rex.

Eustachi Wołłowicz,
Pisarz y Referendarz W^o X^a Litt^o mp.

Aczkolwiek wiemy, iż mennica wileńska czynną była aż do roku 1604, albowiem z r. 1603 znane są trojaki (Czapski, 1198), a z r. 1604 portugały litewskie, w „Consensie” jednak czytamy, iż w r. 1606 jest „przez kilka lath zaległa”! Z roku 1605 nie znamy monet litewskich, ale z 1606 r. już są dwudenary, więc nie bito monety w Litwie tylko w przeciągu mniej więcej jednego roku. Gdyby dokument powyższy nie pochodził z „Akt. Met. Lit.”, możnaby było wątpić o autentyczności „Consensu”. Przytem wątpić należy, żeby Eustachy Wołłowicz, pisarz W. Ks. Lit., którego podpis znamy na dokumencie, nie wiedział o tem, iż mennica litewska „zaległa” była tylko od roku, a nie zaś od lat kilku. Wobec tego zostaje tylko wątpić, aby przynajmniej portugały litewskie z r. 1604 miały być bite w mennicy wileńskiej.

Herb Wołłowiczów Bogorya znajdujemy na monetach litewskich od r. 1607 aż do r. 1618. Jednak w latach 1607 – 1613 obok herbu nie znajdujemy liter H i HW, które dopiero widzimy po raz pierwszy na monetach z r. 1614, objasnione przez Em. hr. Czapskiego (nr. 1325 i 1322) jako inicjały Heronima Wołłowicza, podskarbiego litewskiego. Znając „Consens” powyższy, można przypuścić, iż monety litewskie z lat 1607-1613 wyszły z pod zarządu Jarosza Wołłowicza; dopiero w r. 1614, gdy objął zarząd Hieronim Wołłowicz, począł obok herbu ↕ umieszczać początkowe litery swego imienia jako też i nazwiska.

Józef Jodkowski